

**ВПЛИВ ДИСКРИМІНАЦІЙНИХ ПРАКТИК
В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я
ПОСТРАЖДАЛИХ ОСІБ**

Шелкошвеев Ігор

*старший викладач кафедри соціології та психології
Навчально-науковий інститут № 5
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Солохіна Лариса

*старший викладач кафедри соціології та психології
Навчально-науковий інститут № 5
Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна*

Наукова значимість теми "Вплив дискримінаційних практик в правовій системі на психологічне здоров'я постраждалих осіб" є актуальною для розуміння їх глибинних впливів на стан постраждалих. Така дискримінація, проявляється у вигляді упереджених рішень чи необ'єктивного правосуддя, що може призводити до тривалих психологічних наслідків, зокрема хронічного стресу, тривожних розладів та зниження самооцінки. Вивчення психологічних наслідків дискримінації в правовій системі важливе для розробки методів запобігання негативним впливам та покращення підтримки осіб, які стали жертвами дискримінаційних дій. Крім того, дослідження у цій сфері може сприяти підвищенню рівня правосвідомості серед юристів і суддів, що у свою чергу посилить довіру громадян до правової системи загалом.

Дослідження наслідків дискримінації у правовій системі привертало увагу багатьох закордонних науковців, таких як: Альтемейер Б., Боденхаузен Г., Пірі Д., Фіске С., Кадді А.Дж., Грінвальд А., Банаджі М., Рудман Л., Фарнем С., Меллотт Д., які визначили наступні підходи:

– дослідження теоретичних основ концепції "віри в справедливий світ" і її психологічний вплив на людей, які переживають несправедливість;

– розгляд стереотипів, що підтримують системну нерівність і впливають на самооцінку жертв дискримінації;

– аналіз факторів, що формують довіру до правової системи, і як упереджене відношення до особистості може зруйнувати віру у законність, підвищуючи рівень стресу серед постраждалих;

– огляд культурних установок які підтримують стабільність психіки та наслідків, що виникають коли ці установки опиняються під загрозою.

Жертви системної дискримінації, зокрема расової, вікової, гендерної та соціальної, схильні до: стресової реакції (стан тривоги, страху, безпорадності, роздратування та відчуття відчуження); негативного самооцінювання, так як дискримінація знецінює та впливає на почуття самоповаги постраждалих осіб; депресії, тривоги, почуття безсилля та неможливості впливу на загальне психологічне благополуччя осіб; негативного впливу на здоров'я постраждалих (викликає ризик серцево-судинних захворювань, підвищеного артеріального тиску тощо) [1, с. 228].

Одним із ключових факторів є відчуття несправедливості та маргіналізації, яке не лише ускладнює адаптацію в соціумі, але й посилює ризики для ментального здоров'я [2, с. 178].

Водночас дослідження підкреслюють важливість розвитку тренінгової роботи серед постраждалих, що зменшує негативний психологічний вплив дискримінації. Психологи акцентують на необхідності глибшої роботи в правовій та інших системах з метою створення рівних умов та зменшення рівня дискримінаційних практик, що може сприяти покращенню психічного стану жертв дискримінації [3, с. 52].

Перспективи подальших досліджень теми психологічних наслідків дискримінації у правовій системі лежать у кількох ключових напрямках.

По-перше, подальші дослідження можна зосередити на вивченні конкретних механізмів, за допомогою яких дискримінація впливає на психологічний стан особистості, зокрема на розвиток хронічного стресу, депресії та тривожних розладів та ін. Розуміння цих механізмів дасть змогу розробити ефективніші психологічні інтервенції, спрямовані на мінімізацію наслідків дискримінації для психічного здоров'я.

По-друге, важливою темою досліджень є вивчення культурних та соціальних чинників, які знижують вплив дискримінаційних практик, зокрема таких, як підтримка сильної етнічної ідентичності та соціальної стійкості, що здатні служити психологічним захистом у таких випадках.

Крім того, нагальною потребою є дослідження впливу інтеграції антидискримінаційних тренінгів та програм для професіоналів правової сфери. Вони знижують рівень упередженості, сприяють рівності у судовій практиці та забезпечують емоційно сприятливіші умови для взаємодії з постраждалими від дискримінації.

Така міждисциплінарна робота між психологами, соціологами та фахівцями у правовій сфері дасть можливість покращити систему

підтримки жертв дискримінації і, зрештою, підвищити довіру до правових інституцій.

Література:

1. Бондаренко Л.О., Солохіна Л.О., Шелкошвеев І.В. Психологічні наслідки дискримінації у правовій истемі. *Габітус* : наук. журнал з соціології та психології. Вип. 60. 2024. 250 с. С. 227–230. <http://habitus.od.ua/60-2024>

2. Сахань О. М., Жувака С. О. Маргіналізація суспільства як деструктивний компонент його розвитку. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 23. С. 173–184

3. Єлігулашвілі М., Федорович І., Пономарьов С. Організація навчання з питань дискримінації : практичний посібник. К., 2015 136 с.